

VIDURA NEETHI - UDYOGA PARVAM

CHAPTER 33

□ atha śrīmahābhāratē udyōgaparvaṇi prajāgaraparvaṇi viduranītivākyē
trayastrimśō'dhyāyaḥ □

vaiśampāyana uvācha □

dvāḥsthaṃ prāha mahāprājñō dhṛtarāṣṭrō mahīpatiḥ □
viduraṃ draṣṭumichChāmi tamihānaya māchiram □ 1□

prahitō dhṛtarāṣṭrēṇa dūtaḥ kṣattāramabravīt □
īśvarastvāṃ mahārājō mahāprājña didṛkṣati □ 2□

ēvamuktastu viduraḥ prāpya rājanivēśanam □
abravīddhṛtarāṣṭrāya dvāḥstha māṃ prativēdaya □ 3□

dvāḥstha uvācha □

vidurō'yamanuprāptō rājendra tava śāsanāt □
draṣṭumichChati tē pādau kiṃ karōtu praśādhi mām □ 4□

dhṛtarāṣṭra uvācha □

pravēśaya mahāprājñaṃ viduraṃ dīrghadarśinam □
ahaṃ hi vidurasyāśya nākālyō jātu darśanē □ 5□

dvāḥstha uvācha □

praviśāntaḥ puraṃ kṣattarmahārājasya dhīmataḥ □
na hi tē darśanē'kālyō jātu rājā bravīti mām □ 6□

vaiśampāyana uvācha □

tataḥ praviśya vidurō dhṛtarāṣṭra nivēśanam □
abravītpṛāñjalirvākyam chintayānaṃ narādhipam □ 7□

vidurō'haṃ mahāprājña samprāptastava śāsanāt □
yadi kiṃ chana kartavyamayamasmi praśādhi mām □ 8□

dhṛtarāṣṭra uvācha □

sañjayō vidura prāptō garhayitvā cha mām gataḥ □
ajātaśatrōḥ śvō vākyaṃ sabhāmadhyē sa vakṣyati □ 9□

tasyādya kuruvīrasya na vijñātaṃ vachō mayā □
tanmē dahati gātrāṇi tadakārṣītprajāgaram □ 10□

jāgratō dahyamānasya śrēyō yadiha paśyasi □
tadbrūhi tvaṃ hi nastāta dharmārthakuśalō hyasi □ 11□

yataḥ prāptaḥ sañjayaḥ pāṇḍavēbhyō
na mē yathāvanmanasaḥ praśāntiḥ □
savēndriyāṅyaprakṛtiṃ gatāni
kiṃ vakṣyatītyēva hi mē'dya chintā □ 12□

tanmē brūhi vidura tvaṃ yathāvan
manīṣitaṃ sarvamajātaśatrōḥ □
yathā cha nastāta hitaṃ bhavēchcha
prajāścha sarvāḥ sukhitā bhavēyuh □ - □

vidura uvācha □

abhiyuktaṃ balavatā durbalaṃ hīnasādhanam □
hṛtasvaṃ kāminaṃ chōramāviśanti prajāgarāḥ □ 13□

kachchidētairmahādōṣairna sprṣṭō'si narādhipa □
kachchinna paravittēṣu gṛdhyanviparitapyasē □ 14□

dhṛtarāṣṭra uvācha □

śrōtumichChāmi tē dharmyaṃ paraṃ naiḥśrēyasam vachaḥ □
asminrājarṣivamṣē hi tvamēkaḥ prājñasammataḥ □ 15□

vidura uvācha □

rajā lakṣaṇasampannastrailōkyasyādhipō bhavēt □
prēṣyastē prēṣitaśchaiva dhṛtarāṣṭra yudhiṣṭhiraḥ □ - □

viparītataścha tvaṃ bhāgadhēyē na sammataḥ □
archiṣāṃ prakṣayāchchaiva dharmātmā dharmakōvidaḥ □ - □

ānṛsaṃsyādanukrōśāddharmātsatyātparākramāt □
gurutvāttvayi samprēkṣya bahūnklēṣāṃstitikṣatē □ - □

duryōdhanē saubalē cha karṇē duḥśāsanē tathā □
ētēṣvaiśvāyamādhāya kathaṃ tvaṃ bhūtimichChasi □ - □

ēkasmātvṛkṣādyañāpatrāṇi rājan
srukcha drauṇī pēṭhanīpīḍanē cha □
ētasmādrājanbruvatō mē nibōdha
ēkasmādvai jāyatē'sachcha sachcha □ - □

ātmajñānaṃ samārambhastitikṣā dharmanityatā □
yamarthānnāpakarṣanti sa vai paṇḍita uchyatē □ - □

niṣēvatē praśastāni ninditāni na sēvatē □
anāstikaḥ śraddadhāna ētatpaṇḍita lakṣaṇam □ 16□

krōdhō harṣaścha darpaścha hrīstambhō mānyamānitā □
yamarthānnāpakarṣanti sa vai paṇḍita uchyatē □ 17□

yasya kṛtyaṃ na jānanti mantraṃ vā mantritaṃ parē □
kṛtamēvāsya jānanti sa vai paṇḍita uchyatē □ 18□

yasya kṛtyaṃ na vighnanti śītamuşṇaṃ bhayaṃ ratiḥ □
samṛddhirasamṛddhivā sa vai paṇḍita uchyatē □ 19□

yasya saṃsāriṇī prajñā dharmārthāvanuvartatē □
kāmadarthaṃ vṛṇītē yaḥ sa vai paṇḍita uchyatē □ 20□

yathāśakti chikīrṣanti yathāśakti cha kurvatē □
na kiṃ chidavamanyantē paṇḍitā bharatarṣabha □ 21□

kṣipraṃ vijānāti chiraṃ śaṅṅōti
vijñāya chārthaṃ bhajatē na kāmāt □
nāsamprṣṭō vyaupayukṭē parārthē
tatprajñānaṃ prathamam paṇḍitasya □ 22□

nāprāpyamabhivāñChanti naṣṭaṃ nēchChanti sōchitum □
āpatsu cha na muhyanti narāḥ paṇḍita buddhayaḥ □ 23□

niśchitya yaḥ prakramatē nāntarvasati karmaṇaḥ □
avandhya kālō vaśyātmā sa vai paṇḍita uchyatē □ 24□

ārya karmaṇi rājyantē bhūtikarmāṇi kurvatē □
hitaṃ cha nābhyaśūyanti paṇḍitā bharatarṣabha □ 25□

na hṛṣyatyātmasammānē nāvamānēna tapyatē □
gāṅgō hrada ivākṣōbhyō yaḥ sa paṇḍita uchyatē □ 26□

tattvajñāḥ sarvabhūtānāṃ yōgajñāḥ sarvakarmaṇām □
upāyajñō manuṣyāṇāṃ naraḥ paṇḍita uchyatē □ 27□

pravṛtta vākchitrakatha ūhavānpratibhānavān □
āśu granthasya vaktā cha sa vai paṇḍita uchyatē □ 28□

śrutam prajñānugam yasya prajñā chaiva śrutānugā □
asambhinnārya maryādaḥ paṇḍitākhyām labhēta saḥ □ 29□

artham mahāntamāsadya vidyāmaśvāryamēva cha □
vicharatyasamunnaddhō yasya paṇḍita uchyatē □ - □

aśrutaścha samunnaddhō daridraścha mahāmanāḥ □
arthamśchākarmaṇā prēpsurmūḍha ityuchyatē budhaiḥ □ 30□

svamartham yaḥ parityajya parārthamanutiṣṭhati □
mithyā charati mitrārthē yaścha mūḍhaḥ sa uchyatē □ 31□

akāmām kāmayati yaḥ kāmayānām parityajēt □
balavantam cha yō dvēṣṭi tamāhurmūḍhachētasam □ - □

akāmānkāmayati yaḥ kāmayānānparidviṣan □
balavantam cha yō dvēṣṭi tamāhurmūḍhachētasam □ 32□

amitraḥ kurutē mitraḥ mitraḥ dvēṣṭi hinasti cha □
karma chārabhatē duṣṭam tamāhurmūḍhachētasam □ 33□

saṃsārayati kṛtyāni sarvatra vichikitsatē □
chiram karōti kṣiprārthē sa mūḍhō bharatarṣabha □ 34□

śrāddham pitṛbhyō na dadāti daivatāni nārchatī □
suhṛnmitram na labhatē tamāhurmūḍhachētasam □ - □

anāhūtaḥ praviśati aprṣṭō bahu bhāṣatē □
viśvasatyapramattēṣu mūḍha chētā narādhamāḥ □ 35□

param kṣipati dōṣēṇa vartamānaḥ svayaḥ tathā □
yaścha krudhyatyanīśaḥ sansa cha mūḍhatamō naraḥ □ 36□

ātmanō balamājñāya dharmārthaparivarjitam □
alabhyamichChannaiṣkarmyānmūḍha buddhirihōchyatē □ 37□

aśiṣyam śāsti yō rājanyaścha śūnyamupāsatē □
kadaryam bhajatē yaścha tamāhurmūḍhachētasam □ 38□

artham mahāntamāsādyā vidyāmaśvāryamēva vā □
vicharatyasamunnaddhō yaḥ sa paṇḍita uchyatē □ 39□

ēkaḥ sampannamaśnāti vastē vāsaścha śōbhanam □
yō'saṃvibhajya bhṛtyēbhyaḥ kō nṛśaṃsatarastataḥ □ 40□

ēkaḥ pāpāni kurutē phalaṃ bhuñktē mahājanaḥ □
bhōktārō vipramuchyantē kartā dōṣēṇa lipyatē □ 41□

ēkaṃ hanyānna vāhanyādiṣurmuktō dhanuṣmatā □
buddhirbuddhimatōtsṛṣṭā hanyādrāṣṭraṃ sarājakam □ 42□

ēkayā dvē viniśchitya trīṃśchaturbhirvaśē kuru □
pañcha jītvā vīditvā ṣaṣṭasapta hitvā sukhī bhava □ 43□

ēkaṃ viśarasō hanti śastrēṇaikaścha vadhyatē □
sarāṣṭraṃ sa prajāṃ hanti rājānaṃ mantravisravaḥ □ 44□

ēkaḥ svādu na bhuñjīta ēkaśchārthānna chintayēt □
ēkō na gachChēdadhvānaṃ naikaḥ suptēṣu jāgryāt □ 45□

ēkamēvādvitīyaṃ tadyadrājannāvabudhyasē □
satyaṃ svargasya sōpānaṃ pārāvārasya nauriva □ 46□

ēkaḥ kṣamāvatāṃ dōṣō dvitīyō nōpalabhyatē □
yadēnaṃ kṣamayā yuktamaśaktaṃ manyatē janaḥ □ 47□

sō'sya dōṣō na mantavyaḥ kṣamā hi paramaṃ balam □
kṣamā guṇō hyaśaktānāṃ śaktānāṃ bhūṣaṇaṃ tathā □ - □

kṣamā vaśīkṛtīrlōkē kṣamayā kiṃ na sādhyatē □
śāntiśaṅkhaḥ karē yasya kiṃ kariṣyati durjanaḥ □ - □

atṛṇē patitō vahniḥ svayamēvōpaśāmyati □
akṣamāvānparaṃ dōṣairātmānṃ chaiva yōjayēt □ - □

ēkō dharmāḥ paraṃ śrēyaḥ kṣamaikā śāntiruttamā □
vidyaikā paramā dṛṣṭīrahīṃsaikā sukhāvahā □ 48□

dvāvimau grasatē bhūmiḥ sarpō bilaśayāniva □
rājānaṃ chāvīrōddhāraṃ brāhmaṇaṃ chāpravāsinam □ 49□

dvē karmaṇī naraḥ kurvannasmi□ llōkē virōchatē □
abruvanparuṣaṃ kiṃ chidasatō nārthayaṃstathā □ 50□

dvāvimau puruṣavyāghra parapratyaya kārīṇau □
striyaḥ kāmīta kāmīnyō lōkaḥ pūjita pūjakaḥ □ 51□

dvāvimau kaṅṭakau tīkṣṇau śarīrapariśōṣaṇau □
yaśchādhanah kāmayatē yaścha kupyatyanīśvaraḥ □ 52□

dvāvēva na virājētē viparītēna karmaṇā □
gṛhasthaścha nirārambhaḥ kāryavāṃśchaiva bhikṣukaḥ □ - □

dvāvimau puruṣau rājansvargasya pari tiṣṭhataḥ □
prabhuścha kṣamayā yuktō daridraścha pradānavān □ 53□

nyāyāgatasya dravyasya bōddhavyau dvāvatikramau □
apātrē pratipattiścha pātrē chāpratipādanam □ 54□

dvāvambhasi nivēṣṭavyau galē baddhvā dṛḍham śilām □
dhanavantamadātāraṃ daridraṃ chātapasvinam □ - □

dvāvimau puruṣavyāghra suryamaṇḍalabhēdinau □
parivrāḍyōgayuktaścha raṇē chābhimukhō hataḥ □ - □

trayō nyāyā manuṣyāṇāṃ śrūyantē bharatarṣabha □
kanīyānmadhyamaḥ śrēṣṭha iti vēdavidō viduḥ □ 55□

trividhāḥ puruṣā rājannuttamādhamamadhyamāḥ □
niyōjayēdyathāvattāṃstrividhēṣvēva karmasu □ 56□

traya ēvādhanā rājanbhāryā dāsastathā sutaḥ □
yattē samadhigachChanti yasya tē tasya taddhanam □ 57□

haraṇaṃ cha parasvānāṃ paradārābhimarśanam □
suhṛdaścha parityāgastrayō dōṣā kṣayāvahaḥ □ - □

trividhaṃ narakasyēdaṃ dvāraṃ nāśanamātmanaḥ □
kāmaḥ krōdhastathā lōbhastasmādētattrayaṃ tyajēt □ - □

varapradānaṃ rājyāṃ cha putrajanma cha bhārata □
śatrōścha mōkṣaṇaṃ kṛchChrātrrīṇi chaikaṃ cha tatsamam □ - □

bhaktaṃ cha bajamānaṃ cha tavāsmīti vādinam □
trīnētān śaraṇaṃ prāptānviṣamē'pi na santyajēt □ - □

chatvāri rājñā tu mahābalēna
varjyānyāhuḥ paṇḍitastāni vidyāt □
alpaprajñaiḥ saha mantraṃ na kuryān
na dīrghasūtrairalasaiśchāraṇaiścha □ 58□

chatvāri tē tāta gṛhē vasantu
śriyābhijūṣṭasya gṛhastha dharmē □
vṛddhō jñātiravasannaḥ kulīnaḥ
sakhā daridrō bhaginī chānapatyā □ 59□

chatvāryāha mahārāja sadyaskāni bṛhaspatiḥ □
pṛchChatē tridaśēndrāya tānīmāni nibōdha mē □ 60□

dēvatānāṃ cha saṅkalpamanubhāvaṃ cha dhīmatām □
vinayaṃ kṛtavidyānāṃ vināśaṃ pāpakarmaṇām □ 61□

chatvāri karmāṇyabhayaṅkarāṇi
bhayaṃ prayachChantyayathākṛtāni □
mānāgnihōtraṃ uta mānamaunaṃ
mānēnādhītamuta mānayajñāḥ □ - □

pañchāgnayō manuṣyēṇa paricharyāḥ prayatnataḥ □
pitā mātāgnirātmā cha guruścha bharatarṣabha □ 62□

pañchaiva pūjaya□ llōkē yaśaḥ prāpnōti kēvalam □
dēvānpitṛnmanuṣyāṃścha bhikṣūnatithipañchamān □ 63□

pañcha tvānugamiṣyanti yatra yatra gamiṣyasi □
mitrāṇyamitrā madhyasthā upajīvyōpajīvinaḥ □ 64□

pañchēndriyasya martyasya Chidraṃ chēdēkamindriyam □
tatō'sya sravati prajñā dṛtēḥ pādādivōdakam □ 65□

ṣaḍdōṣāḥ puruṣēṇēha hātavyā bhūtimichChatā □
nidrā tandrī bhayaṃ krōdha ālasyaṃ dīrghasūtratā □ 66□

ṣaḍimānpuruṣō jahyādbhinnāṃ nāvamivārṇavē □
appravaktāramāchāryamanadhīyānamṛtvijam □ 67□

arakṣitāraṃ rājānaṃ bhāryāṃ chāpriya vādinīm □
grāmakāraṃ cha gōpālaṃ vanakāmaṃ cha nāpitam □ 68□

ṣaḍēva tu guṇāḥ puṃsā na hātavyāḥ kadāchana □
satyaṃ dānāmanālasyamānasūyā kṣamā dhṛtiḥ □ 69□

arthāgamō nityamarōgitā cha
priyā cha bhāryā priyavādinī cha □
vaśyaścha putrō'rthakarī cha vidyā
ṣaṭ jīvalōkasya sukhāni rājan □ - □

ṣaṅṅāmātmani nityānāmaśvaryaṃ yō'dhigachChatī □
na sa pāpaiḥ kutō'narthairyujyatē vijitēndriyaḥ □ 70□

ṣaḍimē ṣaṭsu jīvanti saptamō nōpalabhyatē □
chōrāḥ pramattē jīvanti vyādhitēṣu chikitsakāḥ □ 71□

pramadāḥ kāmāyānēṣu yajamānēṣu yājakāḥ □
rājā vivadamānēṣu nityaṃ mūrkhēṣu paṇḍitāḥ □ 72□

ṣaḍimāni vinaśyanti muhūrtamanavēkṣaṅāt □
gāvaḥ sēvā kṛṣirbhāryā vidyā vṛṣalasaṅgatiḥ □ - □

ṣaḍētē hyavamanyantē nityaṃ pūrvōpakāriṇam □
āchāryaṃ śikṣitā śiṣyāḥ kṛtadāraścha mātaram □ - □

nāriṃ vigatakāmastu kṛtārthāścha prayōjakam □
nāvaṃ nistīrṇakāntārā nāturāścha chikitsakam □ - □

ārōgyamānṛṇyamavipravāsaḥ
sadbhirmanuṣyaiḥ saha samprayōgaḥ □
svapratyayā vṛttirabhītavāsaḥ
ṣaṭ jīvalōkasya sukhāni rājan □ - □

īrṣurghṛṇī nasantuṣṭaḥ krōdhanō nityaśaṅkitāḥ □
parabhāgyōpajīvī cha ṣaḍētē nityaduḥkhitāḥ □ - □

sapta dōṣāḥ sadā rājñā hātavyā vyasanōdayāḥ □
prāyaśō yairvinaśyanti kṛtamūlāścha pārthivāḥ □ 73□

striyō'kṣā mṛgayā pānaṃ vākpāruṣyaṃ cha pañchamam □
mahachcha daṇḍapāruṣyamarthadūṣaṅamēva cha □ 74□

aṣṭau pūrvanimittāni narasya vinaśiṣyataḥ □
brāhmaṇānprathamam dvēṣṭi brāhmaṇaiścha virudhyatē □ 75□

brāhmaṇa svāni chādattē brāhmaṇāṃścha jighāṃsati □
ramatē nindayā chaiṣāṃ praśaṃsāṃ nābhinandati □ 76□

naitānsmarati kṛtyēṣu yāchitaśchābhyaśūyati □
ētāndōṣānnaraḥ prājñō buddhyā buddhvā vivarjayēt □ 77□

aṣṭāvimāni harṣasya nava nītāni bhārata □
vartamānāni dṛśyantē tānyēva susukhānyapi □ 78□

samāgamaścha sakhibhirmahāṃśchaiva dhanāgamaḥ □
putrēṇa cha pariṣvaṅgaḥ sannipātaścha maithunē □ 79□

samayē cha priyālāpaḥ svayūthēṣu cha sannatiḥ □
abhiprētasya lābhaścha pūjā cha janasaṃsadi □ 80□

aṣṭau guṇāḥ puruṣaṃ dīpayanti
prajñā cha kaulyaṃ cha damaḥ śrutaṃ cha □
parākramaśchābahubhāṣitā cha
dānaṃ yathāśakti kṛtajñatā cha □ - □

navadvāramidaṃ vēśma tristhūṇaṃ pañcha sākṣikam □
kṣētrajñādhiṣṭhitaṃ vidvānyō vēda sa paraḥ kaviḥ □ 81□

daśa dharmāṃ na jānanti dhṛtarāṣṭra nibōdha tān □
mattaḥ pramatta unmattaḥ śrāntaḥ kruddhō bubhukṣitaḥ □ 82□

tvaramāṇaścha bhīruścha lubdhaḥ kāmī cha tē daśa □
tasmādētēṣu bhāvēṣu na prasajjēta paṇḍitaḥ □ 83□

atraivōdāharantīmamitihāsaṃ purātanam □
putrārthamasurēndrēṇa gītaṃ chaiva sudhanvanā □ 84□

yaḥ kāmamanyū prajahāti rājā
pātrē pratiṣṭhāpayatē dhanam cha □
viśēṣavichChrutavānkṣiprakārī
taṃ sarvalōkaḥ kurutē pramāṇam □ 85□

jānāti viśvāsayituṃ manuṣyān
vijñāta dōṣēṣu dadhāti daṇḍam □
jānāti mātrāṃ cha tathā kṣamāṃ cha
taṃ tādrśaṃ śrīrjuṣatē samagrā □ 86□

sudurbalaṃ nāvajānāti kañchid-
yuktō ripuṃ sēvatē buddhipūrvam □
na vighraṃ rōchayatē balasthaiḥ
kālē cha yō vikramatē sa dhīraḥ □ 87□

prāpyāpadaṃ na vyathatē kadā chid
udyōgamanvichChatī chāpramattaḥ □
duḥkhaṃ cha kālē sahatē jitātmā
dhurandharastasya jitāḥ sapatnāḥ □ 88□

anarthakaṃ vipra vāsaṃ gr̥hēbhyaḥ
pāpaiḥ sandhiṃ paradārābhimarśam □
dambhaṃ stainyaṃ paśunaṃ madya pānaṃ
na sēvatē yaḥ sa sukhī sadaiva □ 89□

na saṃrambhēṅārabhatē'rthavargam
ākāritaḥ śaṃsati tathyamēva □
na mātrārthē rōchayatē vivādaṃ
nāpūjitaḥ kupyati chāpyamūḍhaḥ □ 90□

na yō'bhyasūyatyanukampatē cha
na durbalaḥ prātibhāvyaṃ karōti □
nātyāha kiṃ chitkṣamatē vivādaṃ
sarvatra tādr̥glabhatē praśaṃsām □ 91□

yō nōddhataṃ kurutē jātu vēṣaṃ
na pauraṣēṅāpi vikatthatē'nyān □
na mūrchChitaḥ kaṭukānyāha kiṃ chit
priyaṃ sadā taṃ kurutē janō'pi □ 92□

na vairamuddīpayati praśāntaṃ
na darmamārōhati nāstamēti □
na durgatō'smīti karōti manyuṃ
tamārya śīlaṃ paramāhuragryam □ 93□

na svē sukhē vai kurutē prahaṣaṃ
nānyasya duḥkhē bhavati pratītaḥ □
dattvā na paśchātkurutē'nutāpaṃ
na katthatē satpuruṣārya śīlaḥ □ 94□

dēśāchārānsamayāñjātidharmān
bubhūṣatē yastu parāvarajñaḥ □
sa tatra tatrādihigataḥ sadaiva
mahājanasyādhipatyam karōti □ 95□

dambhaṃ mōhaṃ matsaram pāpakṛtyam
rājadvīṣtaṃ paśunaṃ pūgavairam □
mattōnmattairdurjanaiśchāpi vādaṃ
yaḥ prajñāvānvarjayētsa pradhānaḥ □ 96□

damaṃ śaucham daivataṃ maṅgalāni
prāyaśchittaṃ vividhā □ llōkavādān □
ētāni yaḥ kurutē naityakāni

tasyōtthānaṃ dēvatā rādhayanti □ 97□

samairvivāhaṃ kurutē na hīnaiḥ
samaiḥ sakhyaṃ vyavahāraṃ kathāścha □
guṇairviśiṣṭāṃścha purō dadhāti
vipaśchitastasya nayāḥ sunītāḥ □ 98□

mitaṃ bhukṭē saṃvibhajyāśritēbhyō
mitaṃ svapityamitaṃ karmakṛtvā □
dadātyamitrēśvapi yāchitaḥ saṃ-
stamātmavantamḥ prajahātyanarthāḥ □ 99□

chikīrṣitaṃ viprakṛtaṃ cha yasya
nānyē janāḥ karma jānanti kiṃ chit □
mantrē guptē samyaganuṣṭhitē cha
svalpō nāsya vyathatē kaśchidarthaḥ □ 100□

yaḥ sarvabhūtapraśamē nivīṣṭaḥ
satyō mṛdurdānakṛchChuddha bhāvaḥ □
atīva sañjñāyatē jñātimadhyē
mahāmaṇirjātya iva prasannaḥ □ 101□

ya ātmanāpatrapatē bhṛśaṃ naraḥ
sa sarvalōkasya gururbhavatyuta □
ananta tējāḥ sumanāḥ samāhitaḥ
svatējasā sūrya ivāvabhāsatē □ 102□

vanē jātāḥ śāpadagdhasya rājñāḥ
pāṇḍōḥ putrāḥ pañcha pañchēndra kalpāḥ □
tvayaiva bālā vardhitāḥ śikṣitāścha
tavādēśaṃ pālayantyāmbikēya □ 103□

pradāyaiśāmuchitaṃ tāta rājyaṃ
sukhī putraiḥ sahitō mōdamānaḥ □
na dēvānāṃ nāpi cha mānuṣāṇāṃ
bhaviṣyasi tvaṃ tarkaṇīyō narēndra □ 104□

□ iti śrīmahābhāratē udyōgaparvaṇi prajāgaraparvaṇi
viduranītivākyē trayastriṃśō'dhyāyaḥ □ 33 □